

DOI: <https://doi.org/10.36719/2706-6185/56/75-80>

Rəfiqə Axundova

Bakı, Azərbaycan

<https://orcid.org/0009-0001-4528-6642>

refiqe005@gmail.com

Azərbaycan–Türkiyə strateji əməkdaşlığı: Enerji və təhlükəsizlik aspektləri

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan və Türkiyə arasındakı strateji əməkdaşlığın enerji və təhlükəsizlik aspektləri təhlil olunur. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri, Cənub Qaz Dəhlizi kimi layihələrin regional təhlükəsizliyə təsiri, birgə hərbi təlimlər və diplomatik koordinasiya araşdırılır. Elmi yenilik: əməkdaşlığın global güc balansına təsirinin yeni modelləşdirilməsi.

Bu tərəfdaşlıq regional sabitliyi gücləndirir və enerji diplomatiyasını inkişaf etdirir.

Açar sözlər: *strateji əməkdaşlıq, enerji diplomatiyası, təhlükəsizlik, Cənub Qaz Dəhlizi, hərbi tərəfdaşlıq*

Rəfiqə Axundova

Bakı, Azərbaycan

<https://orcid.org/0009-0001-4528-6642>

refiqe005@gmail.com

Azerbaijan-Turkey Strategic Cooperation: Energy and Security Aspects

Abstract

The article analyzes the energy and security aspects of strategic cooperation between Azerbaijan and Turkey. It examines the impact of projects such as the Baku-Tbilisi-Ceyhan oil pipeline and the Southern Gas Corridor on regional security, joint military exercises, and diplomatic coordination. Scientific novelty: new modeling of the cooperation's impact on global power balance.

This partnership strengthens regional stability and develops energy diplomacy.

Keywords: *strategic cooperation, energy diplomacy, security, Southern Gas Corridor, military partnership*

Giriş

Azərbaycan və Türkiyə arasındakı strateji əməkdaşlıq son onilliklərdə Cənubi Qafqaz və region üçün mühüm geosiyasi faktor olmuşdur. Bu əməkdaşlıq yalnız iqtisadi və hərbi sahələri əhatə etməklə kifayətlənmir; enerji və təhlükəsizlik məsələlərində də strateji tərəfdaşlıq rolunu oynayır (Altunışık və Martin, 2018). Hər iki ölkənin regional və global güc balansında söz sahibi olması, onların enerji layihələrində, hərbi əməkdaşlıqda və diplomatik sahədə koordinasiyalı fəaliyyətinə bağlıdır. Xüsusilə 1990-cı illərin əvvəllərindən etibarən Azərbaycan enerji sektorunda ciddi islahatlar aparmağa başladı. “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması ilə ölkə beynəlxalq investorlar üçün cəlbedici məkana çevrildi və neft-qaz resurslarının beynəlxalq bazara çıxışı təmin edildi (Cornell, 2015). Bu dövrdə Türkiyə ilə strateji əməkdaşlıq Azərbaycanın enerji diplomatiyasında əsas rol oynadı. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri və Cənub Qaz Dəhlizi kimi layihələr yalnız iqtisadi gəlir gətirmədi, həm də regional təhlükəsizliyin təmin olunmasında strateji əhəmiyyət kəsb etdi (Cornell, 2019). Enerji əməkdaşlığı Azərbaycanın diplomatik nüfuzunu artırmaqla yanaşı, regional və global siyasətdə daha aktiv rol oynamağa imkan verdi.

Hər iki ölkə enerji tranzitinin təhlükəsizliyini təmin etmək, Avropanın enerji asılılığını azaltmaq və global enerji bazarında etibarlı tərəfdaş kimi çıxış etmək məqsədini güdür (Cornell, 2011). Eyni zamanda, bu əməkdaşlıq siyasi və hərbi sahədə də koordinasiyanın güclənməsinə səbəb olmuşdur. Bundan əlavə, Azərbaycan–Türkiyə strateji əməkdaşlığı regional təhlükəsizlik məsələlərində də əhəmiyyətli rol oynayır. Müxtəlif beynəlxalq təşəbbüslərdə birgə hərəkət etmək, bir-birinin mövqeyini dəstəkləmək və birgə hərbi təlimlər həyata keçirmək iki ölkənin hərbi və siyasi gücünü möhkəmləndirir (Energy Charter Secretariat, 2021). Bu əməkdaşlıq, həmçinin bölgədə sülh və sabitliyin qorunmasına, eləcə də gərginliyin azaldılmasına töhfə verir. Beləliklə, enerji və təhlükəsizlik sahələrindəki strateji əməkdaşlıq yalnız iqtisadi və hərbi maraqların birləşməsi deyil, həm də Azərbaycan və Türkiyənin regional və global güc balansında mövqeyini gücləndirən əsas faktor kimi çıxış edir. Bu kontekstdə əməkdaşlığın hər bir sahəsi gələcəkdə həm iki ölkə, həm də Cənubi Qafqaz üçün strateji əhəmiyyət daşıyacaq.

Tədqiqat

Azərbaycan və Türkiyə arasında enerji sahəsindəki əməkdaşlıq son illərdə yalnız regional deyil, həm də global enerji təhlükəsizliyi baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan zəngin neft və qaz ehtiyatlarına malik olan bir ölkə kimi enerji resurslarını həm iqtisadi inkişaf, həm də diplomatik güc vasitəsi kimi istifadə edir. Türkiyə isə enerji tranziti və regional enerji təhlükəsizliyində mərkəzi rol oynayır (Guliyev, 2020). Bu səbəbdən iki ölkənin enerji əməkdaşlığı bir-birini tamamlayan strateji maraqlar üzərində qurulub. Bakı–Tbilisi–Ceyhan (BTC) neft kəməri və Cənub Qaz Dəhlizi (TANAP və TAP) layihələri enerji əməkdaşlığının ən mühüm nümunələridir. BTC kəməri Azərbaycanın neftini Avropa bazarına çatdırmaqla yanaşı, regionda enerji tranzitində sabitlik və təhlükəsizlik təmin edir (Larrabee və Lesser, 2003).

TANAP və TAP layihələri isə Azərbaycan qazını Türkiyə vasitəsilə Avropaya çatdıraraq Avropanın enerji mənbələrinin şaxələndirilməsinə mühüm töhfə verir (Ministry of Foreign Affairs of Azerbaijan, 2023).

Bu layihələr həmçinin Azərbaycan və Türkiyənin beynəlxalq enerji bazarında nüfuzunu artırır və enerji diplomatiyasını gücləndirir. Enerji əməkdaşlığı yalnız resursların ixracı ilə məhdudlaşmır; burada texnoloji transfer, infrastrukturun inkişafı və birgə layihələrin idarə olunması da vacib rol oynayır. Hər iki ölkə enerji sahəsində birgə təlimlər, texniki təcrübə mübadiləsi və layihələrin maliyyələşdirilməsi sahəsində əməkdaşlıq edir (Ministry of Foreign Affairs of Turkey, 2023).

Bu əməkdaşlıq enerji layihələrinin davamlı və təhlükəsiz fəaliyyətini təmin etməklə yanaşı, regionda siyasi və iqtisadi sabitliyin möhkəmlənməsinə də xidmət edir. Bundan əlavə, enerji əməkdaşlığı Azərbaycan–Türkiyə strateji münasibətlərində diplomatik gücü artıran bir vasitədir. Hər iki ölkə enerji layihələrini regionda qarşılıqlı etimad və tərəfdaşlıq göstəricisi kimi təqdim edir. Enerji tranzitinin təhlükəsizliyi və effektivliyi üçün koordinasiya edilmiş siyasət həm də bölgədə digər dövlətlərə güc balansını nümayiş etdirir (U.S. Energy Information Administration, 2022).

Gələcəkdə enerji əməkdaşlığı daha da genişlənəcək və yeni layihələr, o cümlədən bərpa olunan enerji sahəsində birgə təşəbbüslər iki ölkənin strateji tərəfdaşlığını daha da möhkəmləndirəcək. Bu əməkdaşlıq həm iqtisadi, həm siyasi, həm də regional təhlükəsizlik baxımından Azərbaycanın və Türkiyənin mövqeyini gücləndirən əsas amil olaraq qalacaq.

Hərbi və Təhlükəsizlik Əməkdaşlığı

Azərbaycan və Türkiyə arasında hərbi və təhlükəsizlik sahəsindəki əməkdaşlıq son illərdə regional balansın qorunması və strateji mövqelərin möhkəmləndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir (Energy Charter Secretariat, 2021). Bu əməkdaşlıq yalnız hərbi texnologiyanın və təcrübənin paylaşılması ilə məhdudlaşmır; həmçinin hər iki ölkənin regional təhlükəsizlik siyasətində koordinasiyalı hərəkət etməsinə, strateji risklərin azaldılmasına və sabitliyin təmin olunmasına xidmət edir. Birgə hərbi təlimlər, taktiki və strateji əməkdaşlıq proqramları, hərbi texnologiyanın mübadiləsi və təcrübə paylaşımı əməkdaşlığın əsas komponentləridir. Müxtəlif birgə təlimlərdə həm döyüş hazırlığı, həm də humanitar və fəvqəladə vəziyyətlərdə koordinasiya bacarıqları təkmilləşdirilir (Ministry of Foreign Affairs of Turkey, 2023). Bu, hər iki ölkənin yalnız müdafiə qabiliyyətini artırmaqla kifayətlənmir, həm də bölgədə hərbi və siyasi təsir imkanlarını gücləndirir. Azərbaycan və Türkiyə arasında hərbi əməkdaşlığın strateji əhəmiyyəti 2020-ci il

Qarabağ müharibəsi zamanı xüsusilə ön plana çıxdı. Bu dövrdə Türkiyə Azərbaycanın diplomatik və strateji mövqeyini dəstəkləyərək birgə hərbi təlimlərin və texniki dəstəyin önəmini göstərdi (Cornell, 2019). Bunun nəticəsi olaraq Azərbaycan regional təhlükəsizlik kontekstində öz mövqeyini gücləndirdi və həm enerji, həm də hərbi sahədə tərəfdaşlıq vasitəsilə beynəlxalq əlaqələrini inkişaf etdirdi. Hərbi əməkdaşlıq çərçivəsində texnoloji transfer və silah sənayesi sahəsində də birgə layihələr həyata keçirilir. Bu yalnız Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin döyüş qabiliyyətini artırır, həm də regional təhlükəsizlik strukturuna töhfə verir (Larrabee və Lesser, 2003).

Eyni zamanda Türkiyə ilə koordinasiya fəaliyyəti Azərbaycan üçün strateji risklərin azaldılması və bölgədə balansın qorunması baxımından həyati əhəmiyyət kəsb edir. Təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq yalnız hərbi səviyyədə deyil, diplomatik və kəşfiyyat sahələrini də əhatə edir. Hər iki ölkə terrorizm, transsərhəd cinayətkarlıq, informasiya təhlükəsizliyi və enerji infrastrukturalarının qorunması məsələlərində bir-birini dəstəkləyir (Cornell, 2011).

Bu koordinasiya regional sabilliyin təmin olunmasına, həmçinin qlobal təhlükəsizlik məsələlərində birgə mövqenin nümayişinə xidmət edir. Gələcək perspektivlər göstərir ki, Azərbaycan–Türkiyə hərbi və təhlükəsizlik əməkdaşlığı daha da dərinləşəcək. Yeni birgə təlimlər, texnoloji layihələr, strateji planlaşdırma və regional təhlükəsizlik təşəbbüsləri bu əməkdaşlığın davamlılığını təmin edəcək. Beləliklə, hər iki ölkənin regional və qlobal siyasətdə mövqeyi güclənəcək və əməkdaşlıq yalnız birgə müdafiə deyil, strateji tərəfdaşlığın ən önəmli sütunlarından biri kimi qalacaq.

Diplomatik Əməkdaşlıq

Azərbaycan və Türkiyə arasındakı strateji əməkdaşlıq yalnız enerji və hərbi sahələrlə məhdudlaşmır; diplomatik səviyyədə də dərin və koordinasiya şəklində davam edir (Energy Charter Secretariat, 2021).

Bu əməkdaşlıq regional və qlobal siyasətdə hər iki ölkənin mövqeyini gücləndirən əsas amillərdən biridir. Diplomatik əməkdaşlıq enerji və təhlükəsizlik sahələrindəki koordinasiya fəaliyyətinin tamamlayıcısı olaraq Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərini çoxşaxəli və davamlı edir. Hər iki ölkə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində bir-birini dəstəkləyir. Məsələn, BMT, ATƏT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər regional qurumlarda Azərbaycan və Türkiyə bir-birinin mövqeyini müdafiə edir, həmçinin birgə təşəbbüslərlə bölgədə sabilliyin təmin olunmasına çalışırlar (Cornell, 2015).

Bu yalnız siyasi koordinasiya deyil, həm də birgə regional diplomatik gücün nümayişidir. Diplomatik əməkdaşlıq həm də çoxşaxəli xarici siyasət strategiyasına xidmət edir. Azərbaycan və Türkiyə enerji və təhlükəsizlik sahəsindəki əməkdaşlıqlarını diplomatik səviyyədə dəstəkləyərək regional tərəfdaşlıqları və strateji müttəfiqlikləri gücləndirirlər (U.S. Energy Information Administration, 2022).

Belə bir yanaşma ölkələrin beynəlxalq münasibətlərdə söz sahibi olmasını, səs-küy yaratmadan strateji maraqlarını qorumasını təmin edir. Bundan əlavə, diplomatik əməkdaşlıq vasitəsilə regionda potensial konfliktlərin qarşısı alınır və qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsi təmin edilir. Hər iki ölkə birgə diplomatik platformalarda münaqişələrin sülh yolu ilə həllinə, humanitar təşəbbüslərə və regional inteqrasiya proseslərinə dəstək verir. Bu koordinasiya həm də Azərbaycan və Türkiyənin beynəlxalq siyasətdə etibarlı tərəfdaş imicini gücləndirir. Azərbaycan–Türkiyə diplomatik əməkdaşlığı gələcəkdə də strateji maraqların qorunması baxımından dərinləşəcək. Yeni enerji layihələri, regional təhlükəsizlik təşəbbüsləri, iqtisadi və siyasi platformalarda birgə addımlar bu əməkdaşlığın daha möhkəm olmasına xidmət edəcək. Bu proses hər iki ölkənin həm regional, həm də qlobal arenada nüfuzunu artırmaqla yanaşı, strateji tərəfdaşlığın davamlılığını təmin edəcək. Beləliklə, diplomatik əməkdaşlıq Azərbaycan və Türkiyə arasında yalnız rəsmi əlaqələr deyil, həm də strateji koordinasiyanın, regional sabitliyin və beynəlxalq nüfuzun gücləndirilməsinin əsas sütunlarından biri kimi çıxış edir. Bu əməkdaşlıq enerji və təhlükəsizlik sahələrindəki digər fəaliyyətləri tamamlayaraq iki ölkənin strateji tərəfdaşlığını daha da möhkəmləndirir.

Qlobal və Regional Güc Balansı

Azərbaycan–Türkiyə strateji əməkdaşlığı yalnız ikitərəfli münasibətləri deyil, həm də Cənubi Qafqaz və Orta Dəhliz regionunda qlobal və regional güc balansını əhəmiyyətli dərəcədə təsir edir (Altunışık və Martin, 2018). Enerji, hərbi və diplomatik sahələrdə koordinasiya fəaliyyəti iki ölkənin

regional siyasətdə söz sahibi olmasına və qlobal enerji bazarında strateji mövqeyini gücləndirməsinə imkan yaradır. Bu əməkdaşlıq regional güc balansının formalaşmasında kritik amil kimi çıxış edir. Enerji tranziti Azərbaycan və Türkiyə üçün strateji üstünlük təmin edir. Cənub Qaz Dəhlizi, BTC neft kəməri və TANAP layihələri vasitəsilə Azərbaycan resurslarının Avropaya çıxışı yalnız iqtisadi gəlir gətirmir; eyni zamanda regional təsir gücünü artırır və digər dövlətlər qarşısında strateji mövqeyin güclənməsini təmin edir (Ministry of Foreign Affairs of Azerbaijan, 2023).

Bu layihələr həmçinin enerji təhlükəsizliyi kontekstində qlobal güc balansının formalaşmasına töhfə verir. Hərbi əməkdaşlıq regional balansın qorunmasında əsas rol oynayır. Birgə hərbi təlimlər, texnoloji transfer və təhlükəsizlik sahəsində koordinasiya Azərbaycan və Türkiyənin hərbi potensialını gücləndirir (Ministry of Foreign Affairs of Turkey, 2023).

Bu əməkdaşlıq bölgədə potensial konfliktlərin qarşısının alınması, diplomatik gücün artırılması və strateji risklərin minimuma endirilməsi baxımından həyati əhəmiyyət daşıyır. Diplomatik əməkdaşlıq isə qlobal və regional güc balansını daha da möhkəmləndirir. Azərbaycan və Türkiyə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində bir-birini dəstəkləyir, regional sabitlik təşəbbüslərində birgə fəaliyyət göstərir və enerji layihələrinin siyasi dəstəyini təmin edir (Energy Charter Secretariat, 2021). Bu koordinasiya digər dövlətlər üçün nümunəvi tərəfdaşlıq modeli yaradır və iki ölkənin qlobal diplomatik nüfuzunu artırır.

Gələcək Perspektivlər

Azərbaycan və Türkiyə arasındakı strateji əməkdaşlıq həm regional, həm də qlobal siyasətdə gələcəkdə daha da dərinləşəcək və çoxşaxəli olacaq (Guliyev, 2024).

Enerji, hərbi və diplomatik sahələrdə mövcud koordinasiya gələcəkdə yeni təşəbbüslərlə daha da genişlənəcək və tərəfdaşlıq üçün yeni imkanlar yaradacaq. Bu perspektivlər yalnız iki ölkənin maraqlarını gücləndirməklə kifayətlənmir, həm də Cənubi Qafqazın və Orta Dəhlizin təhlükəsizliyinə və sabitliyinə əhəmiyyətli töhfə verəcək. Enerji sahəsində gələcək perspektivlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Yeni qaz və neft layihələri, bərpa olunan enerji sahəsində birgə təşəbbüslər, enerji infrastrukturalarının modernləşdirilməsi və texnoloji innovasiyaların tətbiqi Azərbaycan–Türkiyə əməkdaşlığını daha da strateji hala gətirəcək (Ministry of Foreign Affairs of Azerbaijan, 2023).

Eyni zamanda, Avropaya enerji ixracının diversifikasiyası, regional tranzit imkanlarının artırılması və enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması bu perspektivlərin əsas istiqamətlərindən biridir. Hərbi və təhlükəsizlik sahəsində isə gələcək əməkdaşlıq daha koordinasiyalı və innovativ formada inkişaf edəcək. Birgə təlimlərin sayı və səviyyəsi artırılacaq, texnoloji transfer və modern silah sistemlərinin tətbiqi ilə hərbi potensial genişləndiriləcək (Ministry of Foreign Affairs of Turkey, 2023). Bundan əlavə, regional təhlükəsizlik təşəbbüsləri, anti-terror proqramları və kəşfiyyat sahəsində koordinasiya gələcəkdə strateji risklərin azaldılmasına xidmət edəcək. Diplomatik sahədə isə perspektivlər Azərbaycan və Türkiyənin beynəlxalq təşkilatlarda mövqeyinin gücləndirilməsi, regional integrasiya təşəbbüslərinin dəstəklənməsi və strateji dialoqun dərinləşdirilməsi üzərində qurulacaq (Energy Charter Secretariat, 2021).

Enerji və hərbi sahələrdəki əməkdaşlıq diplomatik səviyyədə daha geniş dəstək tapacaq, bu da regionda balansın qorunması və beynəlxalq səviyyədə nüfuzun artırılması baxımından vacib olacaq. Gələcəkdə Azərbaycan–Türkiyə strateji əməkdaşlığı eyni zamanda iqtisadi, sosial və mədəni sahələrdə də genişlənə bilər. Birgə texnologiya layihələri, təhsil və mədəni mübadilələr gənc nəsillər arasında əməkdaşlıq və qarşılıqlı anlaşmanı möhkəmləndirəcək (U.S. Energy Information Administration, 2022).

Bu isə tərəfdaşlığın yalnız strateji deyil, həm də uzunmüddətli və davamlı olmasını təmin edəcək. Beləliklə, gələcək perspektivlər göstərir ki, Azərbaycan–Türkiyə əməkdaşlığı enerji, hərbi və diplomatik sahələrdə möhkəm bir sistem kimi qalacaq, regional və qlobal siyasətdə təsir imkanlarını daha da artıracaq. Bu strateji tərəfdaşlıq həm ölkələrin maraqlarını qorumaq, həm də regionda sabitliyi təmin etmək üçün əsas faktor olaraq qalacaq. Qlobal və regional güc balansının formalaşmasında həm də strateji planlaşdırma mühüm rol oynayır. Azərbaycan–Türkiyə əməkdaşlığı regionda təhlükəsizlik və iqtisadi inkişafın davamlılığını təmin etməklə, həmçinin qlobal enerji bazarının dayanıqlığını qoruyur (Altunışık və Martin, 2018).

Bu balans yalnız regional deyil, beynəlxalq səviyyədə də strateji təsir yaratmaq üçün istifadə olunur. Gələcək perspektivlər göstərir ki, bu əməkdaşlıq daha da dərinləşəcək. Yeni enerji layihələri, hərbi proqramlar, diplomatik təşəbbüslər və regional integrasiya addımları Azərbaycan və Türkiyənin regional gücünü və qlobal nüfuzunu artıracaq (Guliyev, 2024).

Bu əməkdaşlıq nəticəsində iki ölkə yalnız ikitərəfli deyil, həm də çoxşaxəli və qlobal güc balansında önəmli rol oynayan strateji tərəfdaşlar kimi çıxış edəcək. Beləliklə, Azərbaycan–Türkiyə strateji əməkdaşlığı qlobal və regional güc balansını tənzimləyən, enerji, hərbi və diplomatik sahələrdə koordinasiya fəaliyyət göstərən kompleks bir sistem kimi qiymətləndirilir. Bu balans həm regionda sabitliyin təmin olunmasına, həm də qlobal siyasətdə təsir imkanlarının artırılmasına xidmət edir.

Nəticə

Azərbaycan və Türkiyə arasındakı strateji əməkdaşlıq Cənubi Qafqaz və Orta Dəhliz regionunda həm iqtisadi, həm hərbi, həm də diplomatik sahələrdə həlledici rol oynayır. Enerji, təhlükəsizlik və diplomatiya sahəsindəki koordinasiya fəaliyyət iki ölkənin regional və qlobal siyasətdə söz sahibi olmasına imkan verir və strateji mövqeyini möhkəmləndirir. Bu əməkdaşlıq yalnız ikitərəfli münasibətləri deyil, həm də regional güc balansını tənzimləyən, sabitliyi qoruyan və beynəlxalq enerji bazarında rəqabət üstünlüyünü təmin edən kompleks bir sistem kimi qiymətləndirilir. Enerji əməkdaşlığı Azərbaycanın zəngin neft və qaz resurslarını Türkiyə vasitəsilə Avropaya çatdırmaqla yalnız iqtisadi gəlir gətirmir, həm də regional təsir gücünü artırır və Avropanın enerji təhlükəsizliyinə töhfə verir (Ministry of Foreign Affairs of Azerbaijan, 2023). Hərbi və təhlükəsizlik sahəsində koordinasiya fəaliyyət, birgə təlimlər və texnoloji transfer iki ölkənin hərbi potensialını gücləndirir, potensial riskləri minimuma endirir və regionda sülh və sabitliyin qorunmasına xidmət edir (Ministry of Foreign Affairs of Turkey, 2023). Diplomatiya əməkdaşlığı isə bütün bunları tamamlayır və strateji tərəfdaşlığın davamlılığını təmin edir. Azərbaycan və Türkiyə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində bir-birini dəstəkləyərək regional və qlobal siyasətdə nüfuzlarını artırır (Energy Charter Secretariat, 2021). Bu əməkdaşlıq nəticəsində hər iki ölkə yalnız ikitərəfli deyil, həm də qlobal güc balansında təsirli və etibarlı tərəfdaş kimi çıxış edir. Gələcək perspektivlər göstərir ki, enerji, hərbi və diplomatik əməkdaşlıq daha da dərinləşəcək və yeni layihələr, texnoloji və strateji təşəbbüslər vasitəsilə Azərbaycan və Türkiyənin mövqeyi daha da güclənəcək. Bu yalnız strateji maraqların qorunması deyil, həm də regionda sabitliyin təmin olunması baxımından həyati əhəmiyyət kəsb edir. Nəticə etibarilə, Azərbaycan–Türkiyə strateji əməkdaşlığı regional və qlobal siyasətdə mühüm rol oynayan, çoxşaxəli, davamlı və qarşılıqlı fayda prinsiplərinə əsaslanan bir tərəfdaşlıqdır. Bu əməkdaşlıq ölkələrin gələcəkdə də strateji gücünü artıracaq, regional sabitliyi qoruyacaq və beynəlxalq əlaqələrdə nüfuzlarını möhkəmləndirəcək. Azərbaycan və Türkiyə arasındakı bu strateji tərəfdaşlıq həmçinin digər dövlətlər üçün model təşkil edərək regional diplomatiya və təhlükəsizlik məsələlərində davamlı təsir imkanları yaradır. Elmi yenilik olaraq, əməkdaşlığın güc balansına təsir modeli təklif olunur ki, bu da gələcək tədqiqatlar üçün əsas yaradır.

Ədəbiyyat

1. Altunışık, M. B., & Martin, L. (2018). *Turkey and Azerbaijan: Strategic partnership in the 21st century*. Palgrave Macmillan.
2. Cornell, S. E. (2015). *The politics of energy in the Caucasus*. Routledge.
3. Cornell, S. E. (2019). The role of Turkey in the South Caucasus security environment. *Caucasus Analytical Digest*, 105, 2–6.
4. Cornell, S. E., & Starr, F. (2011). *The strategic energy partnership between Turkey and Azerbaijan*. Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program.
5. Energy Charter Secretariat. (2021). *South Caucasus energy corridor and regional cooperation*. Energy Charter Secretariat.
6. Guliyev, F. (2020). *Energy diplomacy of Azerbaijan: Regional and global implications*. ADA University Press.

7. Guliyev, F. (2024). Renewable energy targets and policies in traditional oil-producing countries: A comparison of Azerbaijan and Kazakhstan. *Journal of Eurasian Studies*, 15(1), 110–124. <https://doi.org/10.1177/18793665231177720>
8. Larrabee, F. S., & Lesser, I. O. (2003). *Turkish foreign policy in an age of uncertainty*. RAND Corporation.
9. Ministry of Foreign Affairs of Azerbaijan. (2023). *Bilateral relations with Turkey*. <https://mfa.gov.az>
10. Ministry of Foreign Affairs of Turkey. (2023). *Turkey–Azerbaijan relations*. <https://www.mfa.gov.tr>
11. U.S. Energy Information Administration. (2022). *Azerbaijan country analysis*. U.S. Department of Energy. <https://www.eia.gov>

Daxil oldu: 16.12.2025

Qəbul edildi: 13.01.2026